

en ikke ubetydelig Merudgift for Skoleraadskredsene; men naar man ser hen til, at Lovforslaget paalægger Statskassen at udrede Halvdelen af Skoleraadskredsens Udgifter overhoved uden forlods Fradrag af de 12 Sk., som Skoleraadskredsene efter Loven af 8de Marts 1856 selv maatte klare, førend de fik noget Tilskud fra Statskassen, altsaa et Beløb af omtrent 52,000 Kr., som Skoleraadskredsene paa den Maade komme til at erholde mere, end de hidtil have gjort, bliver Forskjellen mellem deres nye Byrde til Alderstillagene, og den gamle kun c. 20,000 Kr., hvad der med andre Ord sparer til omtrent 5 Dre pr. Lønne Hartkorn, saa jeg tror ikke, at man af Omhed for det Hartkorn, der har at bære Skolefondens Udgifter, skulde tage i Betænkning at gaa ind paa Lovforslagets Bestemmelser. — Langt vanskeligere bliver det selvsølgelig at danne sig en Mening om, hvilke Merudgifter Vedtagelsen af Lovforslaget vil medføre for den enkelte Skolekommune; det bliver i mine Tanker langt, langt vanskeligere. Det forekommer mig imidlertid, at der dog er noget Tilhold for en Sandsynlighedsberegning i saa Henseende. Det synes mig at være givet, at den egentlige Almueskole, — Kommuneskole tror jeg, den kaldes i Lovforslaget — ikke vil medføre nogen større Udgift, mange Steder maaske endog saa nogen mindre, end det samlede Skolevæsen i dette Dieblik medfører for Kommunen. Jeg tror altsaa, at man kan gaa ud fra, at Merudgiften for Skolekommunen i ethvert Tilfælde ikke vil overstige, hvad Tilveiebringelsen af Forskoleundervisningen vil koste. Jeg bruger med Forsæt dette Udtryk Forskoleundervisningen, idet jeg ingenlunde anser det for nødvendigt eller ønskeligt, at Forskoleundervisningen skulde komme til Stede ved særligt etablerede Forskoler. Jeg tror, at man i Reglen vil kunne tilveiebringe Forskoleundervisningen, uden at etablere nogen særlig Forskole. Ved særlige Forskoler forstaaer jeg en særlig Bygning med en særlig antagen Lærer. For mig staaer det saaledes, at den Undervisning, som skal meddeles Børnene, før de faae Udgang til den egentlige Kommuneskole, ret egentlig træder i Stedet for, hvad man var fuldt berettiget til at vente, at Hjemmeundervisningen skulde have givet Børnene, før de kom i Skolen, og det forekommer mig, at det lave Maal af Viden, som udfordres i saa Henseende, og som jo i det Væsentlige indskrænker sig til at kunne lidt mere end kjende Bogstaver, nemlig læse, skrive Bogstaver og regne med hele Tæl, let vil kunne bibringes, uden at man behøver at etablere særskilte Skoler med særskilte, dertil antagne Lærere, idet der utvivlsomt overalt i Kjøbstæderne, men efter min Mening ogsaa de allerfleste Steder paa Landet vil være et tilstrækkeligt Antal af Individuer, baade Mænd og endmere Kvinder, som ville kunne overtage denne Opgave, og som gjerne ville paatage

sig Undervisningen af nogle Smaaabørn i dette rent Elementære for en billig Skolepenge. Dersom min Formening i saa Henseende skulde vise sig at være rigtig, nemlig den, at man vil kunne faae Undervisningen besørget gennem Lærere og ogsaa Lærere, som findes stikledede dertil, og som paatage sig denne i deres Hjem, vil det i Virkeligheden, naar denne Lov træder i Kraft, vise sig at være den Maade, hvorpaa Kommunerne billigst og jeg tror ogsaa bedst ville faae en saadan Undervisning besørget. Det er klart nok, at den af Udvalget foreslaaede Henviisning til særlige Bevillinger paa Finantsloven for at støtte Tilveiebringelsen af Forskoler, og ligeledes det Underændringsforslag, som er stillet af det ærede 2det Medlem for 10 Kredts (Vejsen), i saa Fald ikke ville faae synderlig praktisk Betydning. Dog vil jeg nødig have det forstaaet saaledes, som om jeg kun af den Grund ikke gjør nogen Modstand mod disse to Ændringsforslag, at jeg ikke tror, de overhoved ville blive benyttede; men jeg har ganske vist den Formening, at de kun ville blive benyttede i ringe Omfang, og i hvert Tilfælde vil jeg jo, hvad Udvalgets Forslag angaar, kunne slaa mig til Ro med, at de tre Faktorer i Lovgivningsmagten og Bevillingsmyndigheden skulde blive enige i hvert enkelt Tilfælde, om og hvormed der skal stydes til. Det er altsaa af disse fremtidige Bestemmelser, som det forekommer mig at være urimeligt nu at ville reise nogen Modstand imod. For Skolekommunernes Vedkommende tror jeg, om jeg maa gentage det, at det vil være umuligt at opstille en nogenlunde paalidelig Beregning om, hvor stor en Merudgift Lovforslaget vil medføre. Jeg har ganske vist set, og det ærede Udvalg kjender dem ogsaa, Forsøg paa en saadan Beregning; men det forekommer mig, at et blot flygtigt Gjennemsyn af dem kun kan bestyrke En i Formeningen om, hvor vanskeligt det er at opgjøre en saadan Beregning, idet Udgangspunktet for den kan være saa overordentlig forskelligt. Jeg for mit Vedkommende tror, at det eneste solide Grundlag for en saadan Beregning er dette: Merudgiften for Skolekommunen indskrænker sig i hvert Tilfælde til Tilveiebringelsen af Forskoleundervisningen; denne skal tilveiebringes for et saa og saa stort Antal Børn, som maa antages at koste i Skolepenge saa og saa Meget. Jeg tror, at Forskoleundervisningen, udfyldt paa den Maade, vil bringe endel større Frugter, end naar Bøgene, disse 7—8 Aars Børn, samles i større Forskoler med en særlig dertil ansat Lærer, idet en stor Del af Fordelene ved Udsønderingen derved absolut tabes. Der vil tabes den meget store Fordel, at Smaaopgørene ikke behøve at gaa den lange Skolevei, og der vil tabes den endnu større Fordel, som det efter min Mening ubestridelig er, at Lærer og Lærere kun have et lille Antal af Børn at beskæftige sig med, hvilket netop er af Betydning, naar Børnene skulle bibringes det